

KONCEPCJA PROGRAMOWO-ORGANIZACYJNA CENTRUM SZTUKI DZIECKA W POZNANIU

**Autor:
Jerzy Moszkowicz**

Poznań 2017

SPIS TREŚCI:

A.

Koncepcja programowa Centrum Sztuki Dziecka w Poznaniu

1. Wstęp – cele strategiczne na lata 2017 – 2024
2. Historia i idee przyświecające instytucji
3. Założenia ogólne programu Centrum
 - 3.1 Misja
 - 3.2 Rola sztuki w rozwoju dziecka
 - 3.3 Powszechny dostęp do kultury, ochrona wartości
 - 3.4 Niepokój twórczy
 - 3.5 Lokalność i ponadlokalność działania
 - 3.6 Synkretyzm programowy
 - 3.7 Współpraca z sektorem edukacji
4. Cele i zadania Centrum
5. Formy działania Centrum
6. Partnerzy Centrum
7. Odbiorcy
8. Strategia marketingowa Centrum

B.

Propozycja programu Centrum na lata 2017 - 2024

1. Biennale Sztuki dla Dziecka
2. Międzynarodowy Festiwal Filmów Młodego Widza Ale Kino!
3. Festiwal Wędrujące Ale Kino!
4. Scena Wspólna
5. Nowy Teatr Dla Dzieci I Młodzieży
6. Sztuka Szuka Malucha
7. Muzyka i Zabawa
8. Wielka Przygoda z Filmem
9. Oko Kalejdoskopu
10. Kieszeń Vincenta
11. Inne

C.

Organizacja Centrum

1. Struktura instytucji i model funkcjonowania
2. Finansowanie
 - 2.1 Przychody
 - 2.2 Koszty

A.

KONCEPCJA PROGRAMOWA

CENTRUM SZTUKI DZIECKA W POZNANIU

1.

Wstęp – cele strategiczne na lata 2017 – 2024

Opisana w tym dokumencie koncepcja programowo – organizacyjna Centrum Sztuki Dziecka wymaga kilku wstępnych wyjaśnień. Stanowi ona ofertę kontynuacji i rozwoju działalności tej instytucji w oparciu o jej dotychczasowy dorobek. Ciężar gatunkowy dokonań Centrum, a także bardzo dobre przyjęcie, zarówno wśród bezpośrednich odbiorców, czyli dzieci i młodzieży, jak również powszechna aprobata w środowiskach twórczych oraz pedagogicznych, skłaniają mnie do zaproponowania kontynuacji linii programowej, którą konsekwentnie tworzyłem, wraz z moimi znakomitymi współpracownikami, od chwili objęcia Centrum, a przede wszystkim w ramach poprzedniej kadencji, obejmującej lata 2013 – 2017. Dlatego też koncepcja programowa instytucji, przedstawiona przeze mnie w roku 2013 będzie w dużej mierze aktualna w zakresie celów strategicznych i podstawowych metod działania Centrum, oczywiście z uwzględnieniem niezbędnych zmian, uwzględniających przede wszystkim doświadczenia z okresu kadencji.

Podstawowe elementy koncepcji to:

- rozwijanie dotychczasowej linii programowej Centrum;
- co najmniej utrzymanie wysokiej jakości realizowanego programu;
- zrównoważony rozwój dwóch głównych zadań statutowych Centrum: Biennale Sztuki dla Dziecka i Międzynarodowego Festiwalu Filmów Młodego Widza Ale Kino!;
- tworzenie repertuaru na Scenie Wspólnej Teatru Łejery i Centrum Sztuki Dziecka;
- utrzymanie i rozwój najważniejszych, systemowo prowadzonych programów twórczych i edukacyjnych instytucji;
- wprowadzanie do programu nowych elementów, wynikających z kierunków rozwoju współczesnej kultury w obszarach aktywności dzieci i młodzieży;
- elastyczne reagowanie, zarówno w sferze idei jak i form działalności, na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne: kulturowe, społeczne i ekonomiczne; oznacza to, że Centrum nie jest w sposób stały nakierowane na jakąś „jedynie słuszną” wizję kultury, ale zawsze poszukuje inspiracji i tematów niejako „na zewnątrz”, starając się odpowiadać na płynące stamtąd wyzwania i w ten sposób dynamicznie rozwijać swój program;
- dywersyfikacja i pozyskiwanie nowych źródeł finansowania, szczególnie w obszarze funduszy europejskich i środków prywatnych (sponsoring).

W perspektywie taka koncepcja rozwoju Centrum oznacza utrzymanie wyjątkowej pozycji tej instytucji na mapie kultury polskiej, nie tylko dziecięcej, a równocześnie poszerzenie katalogu form i treści mających miejsce w praktyce instytucji, jak również poszerzenie kręgów partnerów i grup odbiorców.

Zarówno Statut Centrum, jak i jego dotychczasowa formuła funkcjonowania, pozostawiają dyrektorowi instytucji na dużą samodzielność nie tylko w kształtowaniu programu, ale także wyborze dziedzin sztuki, w których będzie realizowany czy form jego prowadzenia. W związku z tym należy uznać, że prezentowana koncepcja programowo – organizacyjna, chociaż tworzona w oparciu o ponad dwudziestoletnią praktykę mojej pracy w Centrum, zawsze we współpracy zarówno ze pracownikami Centrum jak i środowiskami twórczymi i edukacyjnymi, ma charakter w znaczącej mierze autorski.

2

Historia i idee przyświecające instytucji

Centrum Sztuki Dziecka zostało utworzone w 1984 roku przez Ministra Kultury i Sztuki, jako Ogólnopolski Ośrodek Sztuki dla Dzieci i Młodzieży. Zarządzenie o utworzeniu instytucji głosiło, że „przedmiotem działalności Ośrodka jest w szczególności stwarzanie wszechstronnych warunków rozwoju twórczości dla dzieci i młodzieży”. Zapis ten jest aktualny i dzisiaj. Warto przypomnieć, że koncepcje sztuki dla dziecka stanowiące podwalinę dla ówczesnej, a także i w pewnej mierze, dzisiejszej działalności Centrum, wynikały z działań podejmowanych już w latach 60. przez wybitnych poznańskich twórców, takich jak Leokadia Serafinowicz, Krystyna Miłobędzka czy Jan Berdyszak oraz badaczy skupionych między innymi na UAM wokół prof. Marii Tyszkowej. Jedną z zasadniczych przesłanek twórczości i refleksji naukowej wspomnianych osób było nadanie dziecku rangi istotnego uczestnika w procesie komunikacji artystycznej, a zatem wyprowadzenie sztuki dla najmłodszych z kręgu ściśle użytkowego, nastawionego wyłącznie na funkcje rozrywkową czy dydaktyczną. Forum twórcze spotkań ludzi wnoszących nowe myśli do twórczości dla dzieci stanowiły początkowo Konfrontacje Teatralne oraz Przeglądy Filmów dla Dzieci, które w 1973 roku przyjęły kształt wspólnego, interdyscyplinarnego zdarzenia pod nazwą Biennale Sztuki dla Dziecka. Powstaniu tego niezwykle festiwalu niemal od początku towarzyszyła myśl o utworzeniu instytucji, która stanowiłaby jego bazę organizacyjną, w sposób ciągły i systematyczny zajmowała się sztuką dla najmłodszych, inspirowała oraz upowszechniała wartościowe, nowatorskie postawy artystyczne i edukacyjne, tworząc warunki dla ich społecznego oddziaływania. W 1984 roku Minister Kultury i Sztuki powołał w Poznaniu Ogólnopolski Ośrodek Sztuki dla Dzieci i Młodzieży jako instytucję kulturalną o charakterze narodowym. Ośrodek stał się miejscem promocji sztuki oraz konfrontacji dzieł i poglądów, pozyskując szeroki krąg współpracujących twórców i pedagogów. Nowa sytuacja kulturowa najmłodszego pokolenia, związana z przemianami ustrojowymi i ekonomicznymi w Polsce w latach 90. sprawiła, że niezbędna stała się modyfikacja profilu działania instytucji. Program Ośrodka, nastawiony dotąd na twórczość "dla dzieci", wzbogacony został również o tworzenie "z dziećmi". Aktywność i wspólna kreacja uznane zostały za wartościowy i niezbędny element rozwoju osobowości najmłodszych. W 1996 roku, ze względu na reformę systemu instytucji kultury, uległo zmianie usytuowanie organizacyjne Ośrodka, który po krótkiej podległości szczeblowi wojewódzkiemu, stał się samorządową instytucją kultury miasta Poznania. W roku 1999 Ośrodek zmienił statut i nazwę na Centrum Sztuki Dziecka w Poznaniu. Kolejna, zmodyfikowana wersja statutu została nadana w 2012 roku

3

Założenia ogólne programu centrum

3.1

Misja

Centrum Sztuki Dziecka w Poznaniu jest samorządową instytucją kultury. Jego głównym celem jest inspirowanie twórczości dla dzieci i młodzieży, promocja nowych, wartościowych zjawisk artystycznych, popularyzacja i wspieranie rozwoju nowych metod edukacji kulturalnej młodego pokolenia oraz kreowanie wydarzeń artystycznych i edukacyjnych, we współdziałaniu z instytucjami kultury, instytucjami oświaty oraz artystami, edukatorami i menadżerami sztuki.

3.2

Rola sztuki w rozwoju dziecka

Podstawę mojego programu Centrum stanowi wizja roli, jaką sztuka powinna spełniać wobec dzieci i młodzieży. W ogólności można tu mówić o wychowaniu przez sztukę, o wychowanie dla sztuki, o sztuce, jako elemencie konstruktywnym, a nawet niezbędnym w rozwoju osobowości i socjalizacji najmłodszych. W takim ujęciu różnorodne formy aktywności instytucji służą celom wychowawczym oraz edukacyjnym, przede wszystkim w obszarze aktywnego uczestnictwa w kulturze. Natomiast

poza zasięgiem zainteresowań Centrum pozostaje edukacja artystyczna sensu stricto i alfabetyzacja kulturalna.

3.3

Powszechny dostęp do kultury, ochrona wartości

Program Centrum charakteryzuje świadomość, iż dzieci muszą mieć powszechny i egalitarny dostęp do kultury. Dotyczy to stwarzania równości szans, nie zaś sprzyjania powszechnym gustom. W takim bowiem kontekście można mówić o pewnego rodzaju elitarności programu instytucji, który odwołuje się do wartości wyższych niż te, którymi kierują się komercyjne przekazy i media, z którymi na co dzień stykają się najmłodszy. Centrum powinno być zatem instytucją o charakterze misyjnym, działającą poza obszarem merkantylnym, stojącą na straży wartości w sztuce dla dziecka w warunkach toczącej się gry rynkowej.

3.4

Niepokój twórczy

Niezwykle ważnym dla programu Centrum jest zachowanie równowagi pomiędzy utrzymywaniem sprawdzonych i dobrze funkcjonujących programów, a nieustannym „niepokojem twórczym”, poszukiwaniem nowych idei i koncepcji. Nie ma sensu rezygnować z wypracowanych przez instytucje modeli, ponieważ w kolejnych latach korzystają z nich coraz to nowe pokolenia dzieci. Trzeba jednak reagować na zmiany w przestrzeni społecznej i kulturowej i oczywiście, co nieuniknione, ekonomicznej.

3.5

Lokalność i ponadlokalność działania

Program Centrum łączy, tam, gdzie jest to możliwe, funkcje artystyczno - edukacyjne o zasięgu ogólnopolskim (nawiązując do kultury narodowej i europejskiej) z funkcjami lokalnymi, na rzecz społeczności poznańskiej. Nie można tu pominąć ani wielobarwnej palety kultur obecnych w naszej społeczności, ani roli „małych ojczyzn” w kształtowaniu tożsamości młodego człowieka. Taką postawę odzwierciedla dwoistość zadań instytucji, oddana w jej Statucie. Centrum, chociaż jest instytucją samorządową, ma bowiem obowiązek prowadzenia zadań na rzecz kultury pojmowanej szerzej niż lokalnie. W praktyce, w większości przypadków aspekt lokalny i ponadlokalny dają się pogodzić w obrębie tych samych projektów czy programów. Dwoistość ta jest także wynikiem dwoistości finansowania wielu działań, ze źródeł samorządowych i ze środków państwowych.

3.6

Synkretyzm programowy

Program Centrum, jeżeli chodzi o wybór form działania, ma charakter synkretyczny. Wynika to z faktu, że Centrum powinno działać w bardzo różnorodnych przestrzeniach sztuki i edukacji kulturalnej. Instytucja jest szczególnie aktywna i nowatorska w tych obszarach kultury dziecięcej, które nie są wystarczająco „obsługiwane” przez środowiska twórcze i tradycyjne instytucje kultury. Takie pole stanowi niewątpliwie dramaturgia dla dzieci i młodzieży, muzyka współczesna czy niekomercyjne, artystyczne kino dla dzieci i młodzieży. Zamierzony synkretyzm działań instytucji wynika także z różnego zasięgu jego działań i z różnorodności ich odbiorców.

3.7

Współpraca z sektorem edukacji

Wątek edukacyjny jest obecny we wszystkich działaniach Centrum. Wynika to stąd, że każdy kontakt dziecka ze sztuką ma w jakimś stopniu walory wychowawcze, a często także dydaktyczne. Dlatego program Centrum stanowi w wielu punktach istotne uzupełnienie lub poszerzenie programu instytucji edukacyjnych. Związek ten nie ma jednak charakteru administracyjnego, a poszczególne elementy działania Centrum nie wynikają bezpośrednio z programu nauczania. Oferta Centrum dla

dzieci szkolnych zawiera to, co ważne dla ich jednostkowego i społecznego rozwoju, a czego szkoła jako taka dać im nie może, częstokroć już z samej swojej zasady.

4.

Cele i zadania centrum

Ogólne cele i zadania instytucji określa dość szczegółowo Rozdział II jej Statutu. Należy przy tym zwrócić szczególną uwagę na jego następujące elementy:

- w par. 3. ust. 1 Statut określa działalność Centrum jako interdyscyplinarną. W dalszych ustaleniach mówi zawsze ogólnie o „sztuce”, „projektach artystycznych” itp., nie wyznaczając konkretnych dziedzin ani form działania. Wyjątkiem są tutaj dwa przedsięwzięcia: Biennale Sztuki dla Dziecka i międzynarodowy festiwal filmów dla dzieci. Oznacza to, że wybór dziedzin sztuki, do których odwołuje się w praktyce Centrum pozostawiono dyrektorowi, jako osobie kształtującej program instytucji. Natomiast wymienienie z nazwy Biennale i Festiwalu pozwala na interpretację, w myśl której są to dwie najważniejsze inicjatywy instytucji.

- w par. 3. ust. 2 Statut wskazuje, że zadanie instytucji – rozbudzanie, kształtowanie i zaspokajanie potrzeb kulturalnych dzieci i młodzieży – powinno być realizowane zarówno w wymiarze lokalnym jak i ogólnopolskim. W połączeniu z zapisem z Rozdziału I, par. 2. Ust.2 dotyczącym obszaru działania Centrum, wskazuje to wyraźnie, że działania instytucji powinny mieć zarówno charakter lokalny jak i krajowy oraz międzynarodowy.

- par. 3. ust 1 wskazuje, że działania Centrum powinny być skierowane nie tylko do dzieci i młodzieży, ale także do osób dorosłych, kadr działających w obszarze kultury i edukacji kulturalnej.

W kontekście zapisów statutowych, a także genezy instytucji i jej dotychczasowych dokonań, w mojej koncepcji Centrum pozostaje instytucją o charakterze niekonwencjonalnym i wyjątkowym, chwilami pionierskim czy eksperymentalnym, aktywną w obszarze kultury narodowej, a zarazem odpowiadającą na wybrane potrzeby kulturalne lokalnej społeczności Poznania. Warto przy tym zwrócić uwagę, że celem Centrum jest nie tylko zaspokajanie potrzeb, ale także ich kreowanie lub społeczne uświadamianie ich istnienia.

Zadaniem Centrum w skali lokalnej jest zaspokajanie tych potrzeb kulturalnych dzieci i młodzieży, które są niewystarczająco uwzględniane lub pomijane przez inne instytucje kultury i sektor edukacji. Aktywność instytucji skierowana do placówek szkolnych ma charakter komplementarny wobec ich programu, aczkolwiek z niego bezpośrednio nie wynika. Centrum wnosi do edukacji elementy nowości, poszerzania horyzontów, wprowadzania uczniów w świat sztuki, z którą nie mogą obcować na co dzień.

W skali ogólnopolskiej Centrum funkcjonuje na polach, które uznawane są za istotne z przyczyn kulturowych lub społecznych. Jego głównym celem jest tutaj inspirowanie rozwoju dziedzin zaniedbanych czy pomijanych, wprowadzanie w obieg kultury koncepcji i przedsięwzięć dotąd w Polsce nieznanymi.

W skali międzynarodowej Centrum działa przede wszystkim na rzecz promocji kultury polskiej za granicą oraz przyswajania w Polsce nowych koncepcji i trendów w sztuce dla dziecka, pochodzących spoza naszego kraju.

Działania szersze niż lokalne prowadzone są, w miarę możliwości, tak, aby ich beneficjentem była również społeczność lokalna, w myśl formuły „think global, act local”. Programy Centrum o zasięgu ponad lokalnym w większości przypadków mają charakter koncepcyjny i przeznaczone są dla

dorosłych: artystów i pedagogów. Ich beneficjentami są jednak zawsze niejako „przy okazji” poznańskie dzieci i młodzież. W zasadzie wszystkie przedsięwzięcia Centrum mają właśnie charakter „wielopoziomowy”, oddziałując zarówno lokalnie jak i szerzej. Jest to element odróżniający aktywność Centrum od działalności instytucji czysto lokalnych, a więc mających na celu zaspokajanie przede wszystkim potrzeb własnej społeczności.

5.

Formy działania centrum

Statut Centrum Sztuki Dziecka nie określa form, którymi ma posługiwać się instytucja, aby osiągnąć opisane w nim cele jej działania. Wyjątek, jak już wspomniałem wcześniej, stanowią dwa wydarzenia kulturalne: Biennale Sztuki dla Dziecka oraz międzynarodowy festiwal filmowy, organizowany obecnie pod nazwą Międzynarodowego Festiwalu Filmów Młodego Widza Ale Kino! Dobór innych form jest związany z kilkoma czynnikami, wśród których najważniejszą rolę odgrywa przyjęta koncepcja sztuki dla dziecka i współczesnej, nieformalnej edukacji kulturalnej, potrzeby odbiorców i środowisk kulturotwórczych i wreszcie, last but not least, sytuacja ekonomiczna instytucji. Poniżej przedstawiam kilka związanych z tymi elementami przekonań, znajdujących swoje odzwierciedlenie w proponowanych formach działania Centrum.

1. Przekonanie o niezbywalnej roli sztuki w procesie kształtowania osobowości, wychowania i socjalizacji (wprowadzania w reguły życia społecznego) dziecka. Oznacza to przede wszystkim troskę o właściwy i staranny dobór form artystycznych i edukacyjnych, tak aby mogły one dobrze służyć takim właśnie celom. Także odrzucenie form mających z założenia wyłącznie rozrywkowy i komercyjny charakter. Formy wybierane przez Centrum zawsze implicite będą upatrywały w dziecięcym odbiorcy partnera w dialogu, nie zaś nabywcę czy klienta.

2. Przekonanie o wyższości aktywnego uczestnictwa w kulturze nad uczestnictwem biernym, konsumenckim. Oznacza to zarówno działania, w których dzieci są twórczymi uczestnikami, wspólnie z dorosłymi lub pod ich opieką, kreującymi własne dzieła, jak i świadomy, krytyczny i aktywny odbiór proponowanych im wytworów artystycznych. W tym pierwszym przypadku warto przypomnieć wspomnianą wcześniej ideę nadrzędności procesu twórczego nad jego końcowym rezultatem.

3. Przekonanie o podmiotowej funkcji sztuki w procesie edukacji i wychowania. Nie można pojmować sztuki jako prostego narzędzia, którego użycie przynosi natychmiastowe, jednoznaczne i łatwo wymierne skutki. Sztuka funkcjonuje bowiem w sferze duchowości człowieka i dopiero przez tę sferę może oddziaływać na różne aspekty jego życia jednostkowego i społecznego. Dlatego Centrum nie jest zainteresowane traktowaniem sztuki w aspekcie czysto dydaktycznym. To przekonanie sprawia, że aspekcie edukacyjnym praktyk Centrum dominuje wychowanie przez sztukę i edukacja poprzez aktywność twórczą. Mniejsze znaczenie, chociaż nie marginalne, ma edukacja w formie udostępniania i przybliżania (wyjaśniania) wytworów artystycznych. W działaniach Centrum nie ma w zasadzie uczenia umiejętności artystycznych oraz systematycznego nauczania kompetencji odbioru.

4. Przekonanie o roli, jaką odgrywa „żywe” spotkanie dziecka z artystą we wspólnie podejmowanej kreacji. To właśnie artysta najlepszej inspiruje dziecko do przyjmowania postawy twórczej, w ramach tak zwanych warsztatów artystycznych czy wspólnych „zabaw ze sztuką”. Natomiast animator lub pedagog powinien pełnić funkcję pośrednika, ułatwiającego tworzenie wspólnoty w działaniu. Wspólne działania dzieci i artystów funkcjonują na zasadzie sprzężenia zwrotnego, inspiracja ma charakter wzajemny, a artyści dodatkowo czerpią z takich spotkań wiedzę o dzieciach, przydatną w profesjonalnym wymiarze ich twórczości. W praktyce, z różnych przyczyn, nie we wszystkich działaniach warsztatowych Centrum mogą brać udział artyści. Dlatego czasami zastępują ich animatorzy, którzy jednak działają tak samo jak twórcy, to znaczy kreatywnie, bez trzymania się utartych, edukacyjnych schematów.

5. Przekonanie o istotnej roli „odświeżonego” kontaktu ze sztuką oraz o wysokiej randze edukacji kulturalnej o charakterze poza formalnym i nieformalnym. Centrum jest nastawione, inaczej niż placówki oświatowe, na edukację poprzez działania mające charakter artystyczny, a nie dydaktyczny czy wychowawczy. Powoduje to, że charakter tych działań jest bardziej niecodzienny, wyjątkowy, zaś dla uczestnictwa w nich potrzebne jest silne zaangażowanie emocjonalne, towarzyszące intelektualnemu. Uczestnictwo w sztuce, tak jak je pojmujemy, nawet jeżeli regularne czy cykliczne, nie może zawierać pierwiastka rutyny, musi być każdorazowo żywe i niezwykle. Dlatego Centrum zasadniczo nie prowadzi swoich działań w placówkach szkolnych. Z tej samej przyczyny instytucja przedkłada jednorazowe „imprezy” nad cykle, wymagające regularnego uczestnictwa.

Centrum charakteryzuje się dużą różnorodnością form działania, wynikającą z opisywanego wcześniej synkretyzmu programowego, a także z różnorodności grup odbiorców oraz, co nie bez znaczenia, z konkretnych możliwości organizacyjnych i finansowych. Patrząc na wielorakość zadań instytucji, można by formy jej działania uporządkować poprzez przypisanie im pięciu podstawowych aspektów: POZNANIA, INSPIRACJI, TWÓRCZOŚCI, UPOWSZECHNIANIA, PROMOCJI. Oczywiście jest to podział uproszczony, szczególnie, że większość form działania odnosi się do kilku wspomnianych pojęć łącznie, chociaż prawie zawsze można wyróżnić spośród nich jedno dominujące.

POZNANIE – dotyczy zbierania informacji, badania i opisu różnych obszarów rzeczywistości artystycznej i kulturowej dzieci i młodzieży. Z aspektem tym związane są przede wszystkim różnego rodzaju seminaria i konferencje, prawie zawsze poprzedzane działaniami o charakterze kwerendy informacyjnej i badań, dotyczących wybranego obszaru zainteresowań. Rezultaty działań o charakterze poznawczym mają istotny wpływ na podejmowane decyzje, dotyczące innych aspektów programu instytucji; wnioski i stawiane diagnozy pomagają w tworzeniu linii programowej Centrum.

INSPIRACJA – dotyczy oddziaływania na środowiska twórcze, naukowe i pedagogiczne. Celem instytucji jest tutaj, mówiąc w pewnym uproszczeniu, inspirowanie artystów do podejmowania twórczości dla dzieci, naukowców do refleksji nad nią, a pedagogów do włączania jej w procesy edukacyjne. Działania te obejmują także wymianę różnego rodzaju doświadczeń i poglądów, w tym, co niezwykle ważne, pomiędzy środowiskami artystycznymi a pedagogicznymi.

TWÓRCZOŚĆ – dotyczy samodzielnej realizacji przez Centrum dzieł o charakterze artystycznym, takich jak przedstawienia czy koncerty, organizacji wystaw, działalności wydawniczej, a także organizacji takich projektów, w rezultacie których powstają wytwory artystyczne, zarówno profesjonalne jak i będące dziełem dzieci (lub wspólnie artystów i dzieci).

UPOWSZECHNIANIE/PROMOCJA – to, używając języka marketingu, wprowadzanie w obieg publiczny, udostępnianie odbiorcom „produktów” instytucji: zarówno wytworów artystycznych, jak i koncepcji i idei dotyczących wartościowej sztuki i edukacji kulturalnej. Aspekt ten dotyczy zarówno twórczości własnej instytucji jak i prezentacji dzieł, programów i projektów powstałych poza Centrum (prezentacje „gościnne”). Aby takie upowszechnianie było efektywne, szczególnie nacisk należy położyć na strategię marketingową instytucję i promocję jej produktów.

Podstawowe formy działania Centrum stanowią w szczególności: festiwale i przeglądy twórczości, warsztaty i spotkania twórcze (dla dzieci i dorosłych), zabawy ze sztuką i inne formy o charakterze interaktywnym, spotkania typu master class, seminaria i konferencje naukowe, konkursy twórczości, programy edukacji kulturalnej w różnych dziedzinach, realizacja własnych przedsięwzięć artystycznych i ich prezentacja, wystawy i inne.

Centrum będzie rozwijać swoje formy działania w sposób zrównoważony, nie rezygnując praktycznie z żadnej z form obecnie stosowanych.

6.

Partnerzy centrum

Partnerami twórczymi i organizacyjnymi są instytucje i osoby mogące włączyć się w realizację koncepcji programowej Centrum.

Centrum inspiruje młodych twórców do realizacji dziedzinie sztuki dla dziecka, udzielając im także możliwego wsparcia.

Centrum korzysta z wiedzy i doświadczenia twórców o dużym dorobku, upatrując w nich istotnych partnerów w tworzeniu i rozwijaniu koncepcji prowadzonych programów.

Centrum współpracuje z instytucjami, uczelniami i organizacjami przyjmującym podobną koncepcję roli twórczości dla dzieci i młodzieży, a także z organizacjami międzynarodowymi działającym w tym obszarze. Są wśród nich między innymi: Laboratorium Pracy Twórczej w Centrum Sztuki Współczesnej w Warszawie, Galeria i Ośrodek Plastycznej Twórczości Dziecka w Toruniu, Stowarzyszenie Artystyczno-Edukacyjne Magazyn, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu, ASP w Łodzi, Wrocławiu i Krakowie, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Stowarzyszenie Filmowców Polskich, Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej; Polskie Towarzystwo Muzyki Współczesnej, Filharmonia Świętokrzyska, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej Warszawska Jesień; Festiwal Malta, Szkoła Łejery!, Fundacja Art Fraction, Uniwersytet Warszawski, Multikino SA, Teatr Nowy w Poznaniu, Polski Instytut Sztuki Filmowej, Koalicja dla Edukacji Filmowej, Tarnowska Nagroda Filmowa, Festiwal Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni i inne, a także organizacje międzynarodowe: Międzynarodowe Stowarzyszenie Teatru dla Dzieci ASSITEJ, Europejskie Stowarzyszenie Filmu dla Dzieci ECFA, Międzynarodowe Stowarzyszenie Wychowania przez Sztukę InSEA, Small Size (European Network for The Diffusion of Performing Arts for Early Childhood).

7.

Odbiorcy

Odbiorców programu Centrum można podzielić na dwie kategorie: dzieci i młodzież (wraz z rodzicami) oraz odbiorców zawodowo uprawiających sztukę lub związanych z wychowaniem oraz edukacją kulturalną.

Dzieci i młodzież.

Centrum realizuje program praktycznie dla wszystkich grup wiekowych w tej kategorii. Ich uczestnictwo w działaniach Centrum ma charakter zarówno szkolny jak i rodzinny.

Klasy i grupy szkolne uczestniczą przede wszystkim w wydarzeniach organizowanych w dni powszednie, w godzinach przedpołudniowych. Nauczyciele mają do dyspozycji możliwość uzyskania porady repertuarowej oraz rezerwacji telefonicznej lub internetowej biletu w specjalnej, „grupowej” cenie. Centrum prowadzi różnorodne formy komunikacji ze środowiskiem szkolnym, mające na celu ułatwienie dostępu do oferty instytucji.

Odbiorcy indywidualni, dzieci z rodziną i młodzież korzystają przede wszystkim z oferty wydarzeń popołudniowo – wczesno wieczornych oraz weekendowych. Centrum podejmuje starania mające na celu poszerzenie uczestnictwa o charakterze rodzinnym. Sprzyjają temu różne formy komunikacji, w tym poprzez media społecznościowe i reklamę alternatywną. Rodziny wielodzietne korzystają ze zniżek, zgodnie z kartą Dużej Rodziny.

Relatywnie nową grupą odbiorców, do której Centrum adresuje swoje działania, jest młodsza młodzież, w wieku 12 – 16 lat. Istnieje bowiem wyraźna luka w ofercie kulturalnej przeznaczonej dla nich. Luka ta ma nie tylko charakter lokalny, poznański, ale stanowi zjawisko charakterystyczne dla całej kultury polskiej. Praktycznie mamy tu do czynienia z wykluczeniem kulturowym młodych ludzi, którzy, ze względu na poziom swojego rozwoju, nie mogą jeszcze brać pełnego udziału w kulturze „dorosłej”, a jednocześnie są już „za duzi” na kulturę dziecięcą. Tymczasem właśnie w tym wieku młody człowiek wymaga szczególnej pomocy w rozwiązywaniu trudnych problemów wynikających z wejścia w wiek dojrzewania i zderzenia z problemami świata dorosłych – i sztuka tą pomocą może mu znakomicie służyć. Centrum rozwija dla tej grupy program własnych działań twórczych, a także działań mających charakter inspiratorski wobec środowisk artystycznych.

Institucja podtrzymuje także specjalne zainteresowanie grupą uczestników najmłodszych. Centrum wprowadziło do polskiej kultury pojęcie „najmłodszego widza” (jego autorem jest pracownik Centrum, Zbigniew Rudziński), a na polskie sceny nieistniejący wcześniej teatr dla dzieci bardzo małych, praktycznie już od pierwszego roku życia. To samo dotyczy prezentacji specjalnej twórczości filmowej dla „najmłodszych”.

Institucja rozwija inicjatywy, mające na celu udostępnienie swojego programu dzieciom niepełnosprawnym oraz integrację takich dzieci ze środowiskiem, poprzez wspólne uczestnictwo w odpowiednich działaniach kulturalnych. Wymienić tutaj można projekcje filmów z audio deskrypcją (dla niewidomych i niedowidzących) oraz z tłumaczeniem na język migowy, a także wprowadzanie ułatwień w dostępie dla dzieci z innymi rodzajami niepełnosprawności.

Odbiorcy profesjonalni

Profesjonalni odbiorcy oferty Centrum to przede wszystkim artyści i animatorzy kultury oraz nauczyciele i edukatorzy. Centrum prowadzi dla nich działania mające charakter inspiratorski i warsztatowy.

Grupy artystów objęte szczególnym zainteresowaniem Centrum to dramaturdzy, twórcy filmowi oraz animatorzy twórczości plastycznej. Pisarze dramatyczni są aktywnymi uczestnikami wieloletniego programu „Nowy teatr dla dzieci i młodzieży”, a w nim między innymi konkursu na sztukę teatralną i powiązanych z nim spotkań warsztatowych. Dla filmowców przeznaczony jest specjalny sektor Festiwalu Ale Kino!, pod nazwą „Ale Kino! Industry Pro”, natomiast plastycy korzystają przede wszystkim z projektu „Kieszka Vincenta”.

Działania Centrum na rzecz nauczycieli mają dwójaki cel. Po pierwsze o służą podnoszeniu ich kompetencji i rozwojowi zawodowemu po drugie zaś wprowadzają w program Centrum, po to, aby mogli oni łatwiej uczestniczyć w nim wraz ze swoimi uczniami.

Szczególnym zadaniem Centrum jest łączenie opisanych grup odbiorców profesjonalnych, umożliwienie im spotkania na jednej platformie umożliwiającej dialog, wymianę poglądów i doświadczeń. Taką rolę odgrywa między innymi „Forum nauczycieli i filmowców” organizowane przy Festiwalu Ale Kino!, a także konferencje i seminaria poświęcone tematyce Biennale Sztuki dla Dziecka.

8.

Strategia marketingowa centrum

Podstawowym celem strategii marketingowej Centrum jest jak najpełniejsze wypełnianie nałożonej na instytucję misji, a nie, jak w przypadku przedsięwzięć biznesowych, przyniesienie zysku. Oznacza

to dotarcie do jak największej ilości odbiorców (dzieci i młodzieży oraz edukatorów, wychowawców i artystów) z wartościowymi dobrami kultury.

Produktami Centrum, w rozumieniu marketingowym, są dobra kultury i edukacji kulturalnej, występujące w różnych formach przekazu, przede wszystkim artystycznego.

Centrum stara się wytwarzać, promować i upowszechniać takie produkty artystyczne, które zaspokajają istotne potrzeby dzieci i młodzieży, ale także w dużej mierze stara się te potrzeby uświadamiać i kształtować.

Promowanie programu Centrum ma dwa podstawowe cele: informację i zachęcenie potencjalnych odbiorców do korzystania z oferty Centrum oraz kształtowanie publicznego wizerunku instytucji. Ze względu na charakterystykę odbiorców, a także na budżet i misyjny charakter instytucji, coraz ważniejszą rolę w promocji Centrum pełni Internet. Oprócz aktywności na różnych portalach, szczególnie społecznościowych, Centrum prowadzi portale własne: główny dla instytucji www.csdpoznan.pl, odrębny dla Festiwalu Ale Kino! www.alekino.com, dla Biennale Sztuki dla Dziecka biennaleldladziecka.pl oraz portal specjalistyczny www.nowesztuki.pl. Wszystkie one skierowane są do osób dorosłych: rodziców, nauczycieli, artystów, edukatorów. Dlatego rozważane jest także uruchomienie w przyszłości portalu adresowanego bezpośrednio do dzieci. Centrum kształtuje także własne, nietypowe formy reklamy (reklama ambientowa), poprzez niestandardowe działania w przestrzeni publicznej. Z form tych korzystamy równoległe z ograniczonym wykorzystaniem form reklamy komercyjnej, zarówno w mediach jak i o charakterze outdoor.

Ważnym elementem strategii marketingowej Centrum, wynikającym także z misyjnego charakteru instytucji, jest utrzymywanie cen biletów na poziomie stosunkowo niskim, odpowiadającym możliwościom nabywczym większości odbiorców. Ponieważ przedsięwzięcia Centrum wielokrotnie wykraczają poza stereotypowe przyzwyczajenia odbiorców, gotowych płacić więcej za produkty o charakterze masowym i komercyjnym, instytucja, chcąc dotrzeć do jak największej ilości dzieci i młodzieży, utrzymuje ceny poniżej poziomu przedsięwzięć merkantylnych, zaś na poziomie zbliżonym do innych państwowych i samorządowych instytucji kultury w Poznaniu, proponujących ofertę dla najmłodszych.

W budżetach poszczególnych projektów Centrum uwzględniane są każdorazowo koszty promocji, przy uwzględnieniu zasady, że w budżetach dwóch głównych imprez statutowych będzie to do 30 % wydatków, w budżetach innych działań biletowanych do 20 %, natomiast w budżetach działań na najmniejszą skalę lub o charakterze zamkniętym do 10%.

B.

PROPOZYCJA PROGRAMU CENTRUM NA LATA 2017 – 2024

1.

Biennale Sztuki dla Dziecka

Jedno z dwóch flagowych przedsięwzięć Centrum, wymienione z nazwy jako zadanie statutowe instytucji. Organizowane w cyklu biennialowym od 1973 roku. W omawianym okresie będzie miało kształt dwuletniego projektu, każdorazowo poświęconego innemu tematowi, zmierzającego do kulminacji, jaką stanowi Festiwalu Biennale. Pierwszy rok obejmował będzie działania o charakterze naukowym i popularyzatorskim, powiązane z seminariami i konferencjami, których efektem jest każdorazowo kolejna pozycja książkowa z cyklu „Sztuka i dziecko”, a także poszukiwania partnerów, twórców i gotowych dzieł nawiązujących do tematu Biennale. W roku tym będą także realizowane własne produkcje lub koprodukcje Centrum, powstające z myślą o Festiwalu Biennale, a także może

zostać ogłoszony konkurs kuratorski na projekt biennialowy. W drugim roku kontynuowane będą działania z roku pierwszego, połączone z przygotowaniem do Festiwalu, organizowanego w maju lub czerwcu. Festiwal Biennale Sztuki dla Dziecka trwał będzie każdorazowo około tygodnia. Złożą się nań prezentacje w różnych dziedzinach sztuki: wystawy, spektakle teatralne, koncerty, seanse filmowe, itp. Wydarzeniom tym towarzyszyć będą warsztaty i spotkania twórcze dzieci z artystami, a także performensy, happeningi, instalacje artystyczne dla dzieci z różnych grup wiekowych, od 2-16 lat. Oprócz najmłodszych w Festiwalu uczestniczyć będą grupy obserwatorów z sektora edukacyjnego, naukowego i medialnego, połączonych w tzw. „Obserwatorium Sztuki”, którego zadaniem jest analiza, krytyczna debata i ocena przebiegu festiwalu. Podsumowanie festiwalu stanowił będzie tzw. „postkatalog”, czyli wydawnictwo zawierające pełną dokumentację wydarzenia, a także refleksje dotyczące jego osiągnięć. Każdorazowo dwuletni cykl zakończy „Finale Biennale”, wydarzenie podsumowujące projekt, a zarazem otwierające przygotowania do jego następnej edycji, organizowane jesienią. Należy zwrócić uwagę, że struktura Biennale jest w dużej mierze pochodną jego tematyki, a zatem w pewien sposób będzie ewoluować i zmieniać się w poszczególnych edycjach.

W okresie objętym tą koncepcją programową odbędą następujące edycje Biennale Sztuki dla Dziecka:

- 21. Biennale, czyli dokończenie cyklu 2016 – 2017, realizowanego pod hasłem „Do śmiechu”
- 22. Biennale, obejmujące lata 2018 – 2019
- 23. Biennale, obejmujące lata 2020 – 2021
- 24. Biennale, obejmujące lata 2022 – 2023
- inauguracja jubileuszowego 25. Biennale w roku 2024

Decyzje dotyczące tematyki 22. i 23.- edycji festiwalu zostaną podjęte do końca 2017 roku.

2.

Międzynarodowy Festiwal Filmów Młodego Widza Ale Kino!

Drugie najważniejsze przedsięwzięcie Centrum, wymienione z nazwy w Statucie instytucji. Obecnie największy w kraju i znaczący na arenie międzynarodowej festiwal filmów dla dzieci i młodzieży o ponad 50. letniej tradycji. W obecnym, wypracowanym od początku XXI stulecia kształcie, który będzie utrzymany, z niezbędnymi modyfikacjami, Festiwal to przede wszystkim konkursowe pokazy filmów, uzupełniane prezentacjami w sekcjach pozakonkursowych: Panorامية i sekcjach tematycznych.

Nagrody Festiwalu przyznawać będzie jury profesjonalne, jury dziecięce i jury młodego widza oraz sami widzowie, w plebiscycie. Ponadto organizatorzy wręczali będą na Festiwalu nagrody honorowe – „Platynowe Koziołki”.

Forum Nauczycieli i Filmowców będzie autonomicznym wydarzeniem, towarzyszącym Festiwalowi. Jego program będzie zawierał spotkania z twórcami filmów, prezentacje projektów edukacyjnych oraz warsztaty umożliwiające pedagogom poszerzenie kompetencji niezbędnych w procesie edukacji kulturowej w zakresie filmu.

Ale Kino! Industry Pro to platforma spotkania, debaty i treningu organizowana dla środowiska filmowego, przed wszystkim z myślą o młodych polskich twórcach filmowych.

Program Festiwalu będzie obejmował projekcje przygotowane specjalnie dla niepełnosprawnych młodych widzów, w tym filmy z audio deskrypcją i tłumaczone na język migowy. Ale Kino! będzie współpracowało z organizacjami społecznymi, działa także na rzecz zdrowego trybu życia.

W okresie objętym tą koncepcją programową odbędą edycje Festiwalu oznaczone liczbami porządkowymi 35. – 41.

35. MFFMW Ale Kino! w chwili powstawania tego dokumentu znajduje się w zaawansowanej fazie realizacji: kończy się etap selekcji i doboru repertuaru, zostały potwierdzone składy jury profesjonalnego, trwają przygotowania o charakterze logistycznym, powstają scenariusze wydarzeń towarzyszących, trwa wstępna faza kampanii promocyjnej imprezy. Festiwal odbędzie się w dniach 3-10 grudnia 2017. Dаты następnych edycji ustalane są zawsze jesienią roku poprzedzającego, a podawane do publicznej wiadomości na poprzedzającym Festiwalu.

3. **Festiwal Filmów Młodego Widza Wędrujące Ale Kino!**

Z myślą o dzieciach i młodzieży z małych ośrodków, Międzynarodowy Festiwal Filmów Młodego Widza Ale kino! powołał do życia w 2010 roku satelitarny projekt pod nazwą Festiwal Filmów Młodego Widza Wędrujące Ale Kino! Jest to objazdowa wersja imprezy, mogąca podróżować do różnych miejsc kraju, tam, gdzie dzieci na co dzień nie obcuja z kinem i dużymi imprezami kulturalnymi. Wydarzenie dotrze co roku do kilku gmin, rozsianych po całej Polsce. Festiwal finansowany jest w znacznej większości z dotacji Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej, co oznacza, że dynamika jego rozwoju zależna będzie przede wszystkim od przychylności tej instytucji.

4. **Scena Wspólna**

Obiekt pod nazwą „Scena Wspólna Teatru Łejery i Centrum Sztuki Dziecka” został oddany do użytku pod koniec 2013 roku i obecnie pełni rolę siedziby dla działań instytucji. Centrum, zgodnie z wcześniejszymi założeniami, tworzy w nim własny repertuar, przede wszystkim teatralny, a także mieści większość innych realizacji (poza tymi, które ewidentnie wymagają odrębnych przestrzeni, takich jak sale kinowe dla Festiwalu Ale Kino! czy duże widowiska dla niektórych prezentacji Biennale).

Repertuar teatralny Sceny tworzyć będą:

a. Realizacja i eksploatacja przedstawień teatralnych produkowanych przez Centrum. Na Scenie podejmowane będą realizacje sztuk z konkursu dramatycznego, organizowanego przez Centrum, a także innych dramatów, pozyskiwanych między innymi z zagranicy. Repertuar obejmie wszystkie grupy wiekowe, w tym „nizowe”: dzieci najmłodsze i nastolatki młodsze. Obsadę przedstawień tworzyć będą przede wszystkim aktorzy profesjonalnych scen poznańskich.

b. Prezentacja gościnnych spektakli z Polski i zagranicy, służący przedstawianiu wybitnych osiągnięć teatru dla dzieci i młodzieży oraz refleksji na ich temat.

c. Prezentacja przedstawień teatralnych dla dzieci i młodzieży, powstających na poznańskich profesjonalnych scenach niezależnych. Centrum będzie otwarte na współpracę z grupami dzielącymi teatralne koncepcje instytucji, między innymi tworzącymi przedstawienia dla małych dzieci, na przykład Teatrem Atofri.

d. Realizacja koncertów i spektakli muzycznych, mająca na celu upowszechnianie muzyki współczesnej, tradycyjnej, a także innych gatunków wartościowej muzyki dla dzieci. Na Scenie powstawały będą nowe, oryginalne wydarzenia muzyczne, które będzie można eksploatować na miejscu, jak i przenosić do innych sal w Polsce. Odbływały się także będą koncerty gościnne.

Ponadto na Scenie znajdują swoje miejsce inne działania Centrum, w tym:

a. Biennale Sztuki dla Dziecka. Tutaj odbywała się będzie część prezentacji oraz część teoretyczna: konferencja naukowa, seminaria i spotkania. Tutaj także pomieszczone zostanie na czas Biennale jego centrum organizacyjne.

b. Seminaria, projekty oraz spotkania twórcze dla dzieci, młodzieży, rodziców i nauczycieli, między innymi w ramach Międzynarodowych Warsztatów Niepokoju Twórczego Kieszeń Vincenta.

c. Realizacja Międzynarodowego Festiwalu Sztuki dla Najmłodszych „Sztuka Szuka Malucha” i innych działań związanych z twórczością dla dzieci najmłodszych.

d. Wystawy plastyczne. Realizowane będą ekspozycje ukierunkowane na możliwości percepcji dziecka, dające możliwość interaktywnego uczestnictwa. Ekspozycje powiązane będą z innymi formami aktywnej edukacji kulturalnej.

e. Promocja wartościowej literatury, wydawnictw oraz zabawek artystycznych.

Swoją działalność rozwijał będzie młodzieżowy ruch pod nazwą „Klub przy Wspólnej”, w ramach którego młodzi teatromani będą mogli rozwijać swoje zainteresowania, między innymi poprzez uczestnictwo w spektaklach na Scenie, a także tworząc własne wydarzenia artystyczne.

5.

Program „Nowy teatr dla dzieci i młodzieży”

Program ten, prowadzony przez Centrum od wielu lat, ma na celu inspirowanie i promocję teatru dla najmłodszych, ze szczególnym uwzględnieniem dramaturgii przeznaczonej na taką scenę. Jego zręb stanowiło będzie kilka opisanych poniżej, kontynuowanych działań:

a. Konkurs na sztukę teatralną dla dzieci i młodzieży jest jednym z najstarszych, systematycznie organizowanym od roku 1986 projektem Centrum, jedynym tego typu w Polsce. Bierze w nim udział każdorazowo kilkudziesięciu autorów. Jego rezultatem jest pozyskanie już ponad 1500 tekstów scenicznych dla młodej publiczności. Z wielu z nich korzystają zarówno teatry zawodowe jak i amatorskie, a także wyższe szkoły artystyczne.

b. Dostęp do tych utworów Centrum umożliwia publikując je w *Nowych Sztukach dla Dzieci i Młodzieży* oraz opisując w internetowym katalogu www.nowesztuki.pl. Wydawnictwo ma formę cyklicznej publikacji książkowej, ukazują się dwa tomy rocznie, w tym jeden powiązany z konkursem, a drugi prezentujący dramaturgię zagraniczną, każdy w nakładzie kilkuset egzemplarzy. Taka ilość i nakład zostaną utrzymane. Wydawnictwo funkcjonuje w sprzedaży zamkniętej (subskrypcja) oraz internetowej, na zamówienie w Centrum. W przyszłości, obok tekstów dramatycznych, wydawnictwo zawierało będzie również komentarze i eseje. Przygotujemy także, w miarę pozyskanych środków, numery specjalne i monograficzne.

c. Autorzy dramatów zapraszani są do uczestnictwa w warsztacie dramatopisarskim i na spotkania promujące najnowszą dramaturgię w ramach festiwalu teatralnych. Szczególną rolę odgrywają doroczne spotkania dramaturgów przez wiele lat organizowane na Wyspie Edwarda w Zaniemyślu, a obecnie w Domu Pracy Twórczej UAM w Obrzycku.

d. Teksty konkursowe i inne pozyskiwane przez Centrum dramaty są archiwizowane i udostępniane wszystkim zainteresowanym. Wiele z nich znacząco wpłynęło na kształt repertuaru współczesnego teatru dla dzieci i młodzieży w Polsce.

e. Scena Czytana – czytanie tekstów dramatycznych dla wybranych fokusowych grup dzieci i młodzieży, połączone z dyskusją z udziałem widzów, twórców, pedagogów i specjalistów związanych z tematyką czytanych utworów (psycholog, socjolog itp.). Scena Czytana, realizowana na Scenie Wspólnej, będzie także podróżowała na festiwale teatru dla dzieci i młodzieży w kraju.

Program „Nowy teatr dla dzieci i młodzieży” jest finansowany większościowo z dotacji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Planowane utrzymanie programu na przynajmniej dotychczasowym poziomie uzależnione jest od corocznego otrzymania takiej dotacji, co jednak związane jest każdorazowo z uczestnictwem w konkursie projektów.

6. **Program i Festiwal „Sztuka Szuka Malucha”**

Działania teatralne dla bardzo małych dzieci realizowane są cyklicznie od 2006 roku, gdy pierwsze spektakle dla maluchów przyjechały do Polski z Włoch na zaproszenie Centrum Sztuki Dziecka. W Poznaniu gościliśmy wówczas legendarny teatr La Baracca z Bolonii, w którym narodził się nurt teatru dla najmłodszych widzów. Kilka lat twórczej aktywności Centrum przyniosło popularyzację tej formy teatru w kraju, przedstawienia dla „najmłodszych”, bo tak je nazwaliśmy, pojawiły się najpierw w Poznaniu, a potem w repertuarze innych polskich teatrów.

W najbliższych latach Centrum będzie kontynuowało aktywność w ruchu teatrów dla dzieci „najmłodszych”, w różnych formach. Osią dla wszystkich działań będzie doroczny Festiwal Szuka Malucha, mający charakter międzynarodowy. Złożą się nań przedstawienia teatralne, ale także działania dla maluchów w innych dziedzinach sztuki – muzyce, tańcu czy plastyce. Towarzyszyć im będą warsztaty dla rodziców oraz seminaria i dyskusje na temat tego rodzaju twórczości.

Obecności teatrów zagranicznych na Festiwalu powinno sprzyjać uczestnictwo Centrum w europejskim programie „Small Size”, który zapewnia również dofinansowanie niektórych działań jego uczestników. Program ten kończy się w roku 2018, ale już w tej chwili trwają starania o jego przedłużenie do roku 2022.

Centrum również będzie starało się realizować własne przedstawienia, być może ze współpracy z działającymi w mieście innymi teatrami tworzącymi dla dzieci.

Całość działań związanych z programem „Sztuka Szuka Malucha” prowadzona będzie na Scenie Wspólnej, a współorganizatorem wydarzeń będzie Art Fraction Foundation.

7. **Cykl „Muzyka i zabawa”**

Na działania pod hasłem „Muzyka i zabawa” złożą się koncerty różnych odmian muzyki: klasycznej, współczesnej, tradycyjnej i ambitnej muzyki rozrywkowej. Będą to zarówno własne, premierowe realizacje Centrum jak i prezentacje gościnne. Obok wydarzeń ściśle muzycznych przewidywane są realizacje z elementami teatralnymi i filmowymi. Jeżeli uda się zgromadzić środki wykraczające poza standardowe możliwości finansowe instytucji, Centrum podejmie się realizacji opery kameralnej i musicalu dla dzieci, mających charakter prapremierowy. Prezentacje uzupełnią działania popularyzatorskie, o charakterze spotkań z wybitnymi twórcami i działań warsztatowych, mających przybliżyć młodym odbiorcom tajniki uprawiania muzyki. Realizacje własne przedstawiane będą w repertuarze Sceny Wspólnej, a w miarę możliwości także w innych ośrodkach.

8.

Program „Wielka Przygoda Z Filmem”

Podstawowym celem, a zarazem zadaniem dla dziecięcych uczestników programu, który cieszy się kilkunastoletnią tradycją, będzie samodzielna realizacja, według własnego pomysłu, krótkiej kilkuminutowej etiudy fabularnej lub dokumentalnej. Jednocześnie zajęcia stanowią będą praktyczną formę poszerzenia i uzupełnienia szkolnej edukacji filmowej. Poprzez uczestnictwo w cyklu zajęć teoretycznych i praktycznych uczniowie przygotowani są do samodzielnej i krytycznej analizy oraz interpretacji różnorodnej produkcji filmowej i telewizyjnej. Spotkania pozwalają także młodzieży poznać podstawy warsztatu, technik i sposobów realizacji filmu, umożliwiając im dalsze samodzielne kontynuowanie swoich zainteresowań i uczestnictwo w amatorskich klubach filmowych. Założeniem warsztatów jest aktywny udział młodych twórców we wszystkich etapach powstawania filmu. Każdym z realizowanych w cyklu rocznym warsztatów opiekuje się profesjonalny reżyser filmowy. Program dedykowany będzie zarówno uzdolnionej młodzieży szkolnej, jak i grupom osób w pewien sposób wykluczanych z kultury: niepełnosprawnym czy młodzieży z problemami społecznymi i wychowawczymi.

9.

Ogólnopolski Przegląd Filmów Animowanych Tworzonych przez Dzieci „Oko Kalejdoskopu”

„Oko Kalejdoskopu” to projekt, którego celem jest gromadzenie unikalnej twórczości dzieci, realizujących samodzielnie lub pod opieką profesjonalistów, autorskie filmy animowane. Ta twórczość zasługuje na uwagę i szeroką platformę prezentacji, dlatego nadesłane filmy będą prezentowane na dużych ekranach nie tylko w miejscu, w którym odbywa się Przegląd, ale również w kilku współpracujących instytucjach kultury w całym kraju. W miarę możliwości finansowych Centrum rozważy wsparcie co roku jednego z partnerów, w celu nadania specjalnej rangi prezentacjom w jego siedzibie. Widzami będą przede wszystkim rówieśnicy autorów. Gromadzenie i prezentowanie tych filmów ma również znaczenie dla rozwoju projektów i działań edukacyjnych związanych z animacją. Jest bowiem *kalejdoskopem*, w którym mieszają się i mieniają różne style, techniki i pomysły - inspirując i pobudzając do twórczego działania zarówno dzieci, jak i dorosłych. Ze względu na wolę promowania tego typu twórczości Centrum będzie zabiegało o prezentację dorobku kolejnych festiwali na innych wydarzeniach filmowych, w kraju i zagranicą.

10.

Międzynarodowe Warsztaty Niepokoju Twórczego „KIESZEŃ VINCENTA”

Międzynarodowe Warsztaty Niepokoju Twórczego Kieszeń Vincenta to projekt realizowany wspólnie ze Stowarzyszeniem Magazyn, który wręcz modelowo oddaje zamierzenia Centrum Sztuki Dziecka: korzystają z niego zarówno poznańskie dzieci, które biorą udział w spotkaniach twórczych w parku na Cytadeli, jak i pracujący z nimi studenci, którzy w przyszłości powinni stać się nauczycielami sztuki, a którzy w Poznaniu mogą realizować w praktyce pisane na uczelniach projekty. Ważna jest także obecność wybitnych artystów, profesorów, nauczycieli akademickich, zapewniająca wysoką jakość pracy z dziećmi oraz kształtująca poziom codziennych popołudniowych i wieczornych dyskusji i warsztatów dla studentów. W Kieszeni Vincenta uczestniczą studenci przede wszystkim wydziałów pedagogicznych uczelni artystycznych (plastycznych) z Polski, a także z innych krajów Europy.

Kieszeń Vincenta realizowana będzie co roku, w dwóch różnych formułach, praktykowanych naprzemiennie. W latach, w których odbywa się Festiwal Biennale Sztuki dla Dziecka, Kieszeń Vincenta będzie podporządkowana założeniom programowym Biennale, współgrając z jego tematem. Natomiast w latach bez Festiwalu Biennale odwoływać się będzie do tematu własnego. Planujemy także stopniowe poszerzanie Kieszeni o obecność innych dziedzin sztuki: teatru, muzyki, literatury, a także o prezentacje artystyczne w tych dziedzinach.

11. **Inne**

Zaprezentowane powyżej programy i projekty stanowią podstawowy katalog działań Centrum w trakcie kadencji. Nie jest to jednak zbiór zamknięty. Instytucja realizowała także będzie szereg działań nieuwzględnionych w tym planie, które będą mogły zaistnieć ze względu na zaistniałe okoliczności, powstające w trakcie kadencji nowe koncepcje i pomysły, a także ciekawe propozycje od partnerów, indywidualnych twórców czy innych organizacji. Tak jak wspomniałem wcześniej, właściwość Centrum stanowią między innymi umiejętność i możliwość programowego reagowania na dynamiczne procesy kulturowe i społeczne. Kadencja obejmuje długi czas, dlatego założyć należy, że w proponowanym na ten okres programie mogą i powinny zachodzić zmiany, polegające zarówno na modyfikowaniu realizowanych zadań, jak i na wprowadzaniu nowych lub wygaszaniu nieaktualnych.

C. **ORGANIZACJA CENTRUM**

1. **Struktura instytucji i model funkcjonowania**

Zasadniczym kryterium oceny organizacji instytucji jest jej efektywność w wypełnianiu misji. Obecna struktura Centrum Sztuki Dziecka, wypracowana w wieloletniej praktyce, wydaje się zasadniczo optymalna dla realizacji jego zadań. Model funkcjonowania Centrum opiera się na założeniu, że struktura tego typu instytucji powinna być nieskomplikowana, a wypełniający ją ludzie twórczy i kompetentni, a jednocześnie otwarci na podejmowanie różnego rodzaju obowiązków.

Struktura organizacyjna Centrum składa się z następujących działów: dwóch merytorycznych, sztuki i edukacji kulturowej oraz filmu, mediów audiowizualnych i edukacji medialnej, a także finansów i administracji oraz działu relacji publicznych. Uzupełnia je Scena Wspólna stanowiąca odrębną komórkę, w formie sekcji podlegającej bezpośrednio dyrektorowi. Instytucją zarządza dyrektor, przy pomocy zastępcy, głównego księgowego, kierowników działań i koordynatora Sceny Wspólnej. Pracownicy merytoryczni prowadzą poszczególne projekty i programy indywidualnie lub łącząc się w mniejsze zespoły, w których każdy wykonuje określony typ zadań. Zadaniowy sposób realizowania programu, stawia przed pracownikami wysokie wymagania, wymusza znaczną samodzielność, ale jednocześnie przynosi satysfakcję z działania, a co za tym idzie pełni istotną funkcję motywacyjną. Wydaje się to szczególnie ważne w instytucji kultury, w której motywacja merytoryczna, dotycząca pełnionej misji, odgrywa znacznie większą rolę od finansowej. Pracownicy administracji i finansów oraz relacji publicznych pełnią funkcje związane z obsługą działalności merytorycznej, ściśle współpracując z resztą zespołu.

2. **Finansowanie**

2.1 **Przychody**

Przychody Centrum opierały się będą, jak dotychczas, na kilku głównych źródłach.

Dotacja podmiotowa z Urzędu Miasta Poznania.

Ta dotacja stanowiła będzie, jak dotychczas, podstawę budżetu instytucji. Jest ona stabilna i pewna, zagwarantowana zarówno ustawowo jak i w umowie cywilno-prawnej dyrektora, co pozwala na tworzenie planu wydatków na w miarę szeroką skalę czasową. Oczywiście instytucja nie może w oparciu o nieprzyznaną jeszcze na dany rok dotację podejmować zobowiązań, ale może tworzyć dość prawdopodobną prognozę budżetu. Biorąc pod uwagę różne czynniki, mające wpływ na decyzje samorządu Poznania w dziedzinie kultury, należy domniemywać, że dotacja ta w najbliższych latach nie wzrośnie w sposób, który mógłby mieć zasadniczy wpływ na tworzenie w oparciu o nią programu Centrum. Można jednak przewidywać, że powinna zostać utrzymana na dotychczasowym poziomie ewentualnie wzrastać w sposób stopniowy i zrównoważony z dynamiką budżetu miasta.

Dotacje celowe z Urzędu Miasta Poznania.

Instytucja będzie wnioskowała o dotacje celowe w przypadku pojawienia się nowych, atrakcyjnych dla mieszkańców Poznania propozycji, których nie będzie w stanie udźwignąć dotacja podmiotowa.

Dotacje przedmiotowe z budżetu państwa.

Centrum będzie nadal zabiegać o pozyskiwanie środków z programów operacyjnych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (przede wszystkim z priorytetów „Edukacja kulturalna” oraz „Wydarzenia artystyczne”) oraz Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej. Dotacje te dotyczyły będą Biennale Sztuki dla Dziecka, Festiwalu Ale Kino! (wraz z projektami dookolnymi) oraz programu „Upowszechnianie teatru i muzyki”. Możliwe jest zgłaszanie do Programów także innych projektów, jednak należy pamiętać zarówno o formalnych ograniczeniach co do ilości zgłaszanych zadań, jak i o własnej strategii promowania określonych zadań, w celu uzyskania pożądanych środków.

Dotacje przedmiotowe z budżetu państwa, przeznaczone na inwestycje.

W niedawnej przeszłości Centrum dokonało wyposażenia Sceny Wspólnej z dużym udziałem dotacji uzyskanych z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Potrzeby w tym zakresie nie są jednak całkowicie zaspokojone i Centrum rozważało będzie w trakcie kadencji wystąpienie o dotacje na dalsze zakupy w tym zakresie. Będzie to jednak uzależnione o dysponowania wkładem własnym, pochodzącym z budżetu miasta.

Środki europejskie.

Centrum wielokrotnie korzystało ze wsparcia programu „Kreatywna Europa” prowadzonego przez Komisję Europejską, na realizację Festiwalu Ale Kino!. Liczymy na to, że, mimo zaistniałych ostatnio trudności ze zdobywaniem grantów na wydarzenia filmowe dla dzieci, uda nam się takie środki pozyskać w latach 2018 -2020. Od 2021 Komisja uruchomi nowy projekt dotacyjny, którego szczegóły nie są jeszcze znane. Mamy nadzieję, że nadal będziemy mogli być jego beneficjentami.

Sponsorzy i inne środki ze źródeł niepublicznych

Jednym z głównych zadań w zakresie pozyskiwania środków w trakcie kadencji będzie utrzymanie dotychczasowego sponsora (partnera głównego) Festiwalu Ale Kino! Będziemy także poszukiwali tego typu partnera dla Biennale Sztuki dla Dziecka. Ponadto Centrum będzie zabiegało o sponsorów dla poszczególnych, również tych mniejszych, projektów. Sponsoring taki może być oparty na barterach i dotyczyć między innymi materiałów, posiłków i napojów dla dzieci itp.

Centrum będzie także starało się pozyskiwać środki z instytucji, fundacji i stowarzyszeń wspierających różnorodne programy w dziedzinie kultury.

Przychody z prowadzonej działalności - wpływy z biletów

Omawiana wcześniej rezygnacja przez Centrum z form mających z założenia wyłącznie komercyjny charakter oraz upatrywanie w dziecięcym odbiorcy partnera w dialogu, nie zaś tylko nabywcy czy klienta, w połączeniu z poglądem o egalitarności w dostępie do dziecięcej kultury, prowadzi do stanowiska, że cena biletu nie powinna stanowić bariery nawet dla dzieci pochodzących z rodzin niezamożnych, a sprzedaż biletu nie powinna mieć charakteru merkantylnego. Wpływy z kasy

pokrywały będą w zasadzie nieznaczną część poniesionych kosztów, ze względu na prowadzoną przez Centrum politykę tanich biletów. W chwili obecnej należy tu mówić o cenach nieprzekraczających cen biletów w innych poznańskich instytucjach kultury (dla dzieci). Centrum będzie podejmowało także działania na rzecz ułatwienia dostępu do jego przedsięwzięć dzieciom ze środowisk szczególnie niezamożnych oraz rodzinom wielodzietnym. Będą to zarówno rozwiązania strukturalne (np. Karta Rodziny Dużej), jak i stosowane w indywidualnych przypadkach ulgi. Ponadto większość działań skierowanych do szkół będzie objęte biletami grupowymi, w niższych cenach.

2.2

Koszty

Strukturę wydatków instytucji tworzą koszty bezpośrednie, a więc te, które dotyczą poszczególnych elementów programu merytorycznego instytucji (czyli jej „produktów”) oraz koszty pośrednie, a czyli takie, których nie da się odnieść bezpośrednio do żadnego z tych „produktów”. Generalnie należy przyjąć, że jednym z elementów optymalizacji wydatków Centrum powinno być dążenie do właściwej proporcji między wydatkami bezpośrednimi a pośrednimi. Nie oznacza to mechanicznego zwiększania kosztów bezpośrednich, a zmniejszania tym samym pośrednich. Należy bowiem zwrócić uwagę, że jest to możliwe wyłącznie w określonej mierze, ponieważ pewne koszty zawsze będą ponoszone w odniesieniu do administrowania całością instytucji, a nie poszczególnymi jej działaniami. Również zmniejszanie zatrudnienia na zasadzie umowy o pracę, tworzącego koszty pośrednie, jest możliwe tylko do pewnych granic, poza którymi staje się ono zarówno nieekonomiczne jak i nieefektywne. Wydaje się, że kluczowym pojęciem w tworzeniu właściwej proporcji między kosztami bezpośrednimi a pośrednimi, czyli optymalizacji kosztów, jest gospodarność, a zatem podejmowanie racjonalnych decyzji o wydatkach, godzących aspekt finansowy z merytorycznym, wynikający z misji instytucji. Centrum będzie w miarę możliwości ograniczać wydatki administracyjne, a w dziale wydatków bezpośrednich starać się ograniczać koszty materiałowe i podobne, między innymi przez poszukiwanie sponsorów barterowych, którzy będą mogli zaoferować niezbędne przedmioty i materiały nieodpłatnie.

Centrum będzie natomiast dążyć do zwiększania puli kosztów bezpośrednich poprzez zwiększanie przychodów ze źródeł innych niż dotacja podmiotowa, o czym nowa w akapicie dotyczącym przychodów.